

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Förenade Arabemiraten 2015-2016

I. SAMMANFATTNING

Förenade Arabemiraten (FAE) bildades 1971 och är en federation av sju emirat, vart och ett med högt mått av självstyre. Landet var in på 1970-talet ett område där en begränsad befolkning levde under knappa omständigheter. Tack vare olje- och gasutvinningen har landet förvandlats från en fattig till en välmående nation på bara en generation.

Emiratier, landets inhemska befolkning, utgör mellan tio och tolv procent av den totala befolkningen om cirka 9,4 miljoner invånare, och är tillförsäkrade en hög levnadsstandard, som bland annat inkluderar fri utbildning och sjukvård. Landets snabba ekonomiska utveckling har lett till en kraftig utländsk arbetskraftsinvandring på alla kompetensnivåer.

FAE är en konstitutionell republik där den verkställande och i praktiken den lagstiftande makten utgår från de sju emiratens ledare. Parlamentet har begränsad lagstiftande makt och dess roll är främst rådgivande, utvärderande och rekommenderande. Gradvis utökas parlamentets roll.

Det återstår för FAE att ta steg mot ett demokratiskt system och ett oberoende rättsväsende. Yttrande-, mötes och föreningsfrihet garanteras enligt grundlagen, men det finns inskränkningar. Godtyckliga frihetsberövanden och långa häktningstider förekommer. Det utbredda välstånd som emiratier får del av har bidragit till att det inte finns samma grogrund för politiskt missnöje som i många andra länder i regionen.

Särskild kritik har riktats mot rättsväsendet vad gäller behandlingen av personer anklagade för brott mot den nationella säkerheten. Dödsstraff utdöms och sedan 2007 har fem dödsdomar verkställts, den senaste i Abu Dhabi i juli 2015.

Migrantarbetare är utsatta på grund av låga löner och ofta svåra arbetsvillkor. Kvinnliga migranter som arbetar i hushåll har ofta oreglerade arbetstider och kan riskera övergrepp, inklusive sexuella övergrepp. En ny lagstiftning rörande arbetsrätt som syftar till att ge ökat skydd åt migrantarbetare trädde i kraft 1 januari 2016. Denna lagstiftning omfattar inte hushållsanställda men ett lagförslag som omfattar denna grupp förväntas antas under 2017 vilken också innehåller stadganden om sexuella övergrepp.

Emiratiska kvinnor diskrimineras enligt lag, främst genom familjelagstiftningen där religiösa lagar (sharia) gäller vilket påverkar bland annat arvsrätt.

Emiratiska kvinnor har lika rätt till utbildning och arbete som män. Cirka 70 procent av FAE:s universitetsstudenter är kvinnor. Åtta av 29 ministrar i den federala regeringen är kvinnor och 9 av 40 ledamöter i FNC är kvinnor. Inom familjen gäller fortfarande traditionella könsroller och värderingar, även om det finns ett tydligt förändringstryck.

Religionsfriheten är garanterad i konstitutionen och olika trosinriktningar ges i stor utsträckning rätt att utövas. Ett toleransministerium har inrättats 2016.

II. RÄTTSSSTATENS PRINCIPER

En princip för god samhällsstyrning

Det finns ett federalt domstolsväsende med den federala Högsta domstolen som sista instans. Emiraten Abu Dhabi, Dubai och Ras Al Khaimah har behållit sina lokala domstolsväsenden vilket gör att det i dessa emirat finns två system som verkar parallellt vilket skapar otydlighet. I dessa emirat tillåts den federala Högsta domstolen endast pröva fall som baseras på federal lagstiftning.

Rättsväsendet är tillförsäkrat en oberoende ställning i grundlagen. I realiteten har dock presidenten och ledarna av de sju emiraten ett betydande inflytande över landets domstolar. Varje emirats ledare och den federala presidenten

kan till exempel ompröva domslut i samtliga typer av mål. Ledarna för de olika emiraten kan besluta om att ett mål ska tas upp till prövning eller inte, utan föregående utredning av allmän åklagare. Årligen benådas ett större antal personer, bland annat i samband med muslimska högtider.

I en rapport från 2015 uttryckte FN:s särskilde rapportör för rättsväsendets oberoende oro över bland annat bristen på oberoende, opartiskhet och transparens i rättsväsendet. Särskild kritik riktades mot rättegångar gällande brott mot den nationella säkerheten liksom mot att medborgare och icke-medborgare inte behandlas lika inför lagen.

Många domare är av utländsk härkomst och inte medborgare i FAE. Majoriteten av domare har tidsbegränsade förordnanden. Kritik har framhållits av FN:s särskilde rapportör för rättsväsendets oberoende att de därigenom riskerar hamna i en beroendeställning i förhållande till myndigheterna i sin yrkesutövning. Andelen emiratiska domare och åklagare ökar emellertid. Kvinnliga domare finns, men andelen kvinnor i rättsväsendet är lågt.

Brott mot landets säkerhet behandlas i State Security Court, som är en del av den federala högsta domstolen. Andelen terrorismrelaterade mål har ökat de senaste åren. Militärdomstolarna behandlar endast mål som berör militär personal.

För familjelagstiftningen gäller religiösa lagar (sharia) och i denna typ av mål tas ärenden initialt upp i särskilda familjedomstolar.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Det emiratiska styrelseskicket grundas i många avseenden fortsatt på traditionella strukturer och värderingar, baserade på lojalitet till ledarna av stammen och emiraten. Det finns ingen egentlig debatt om och inget synbart allmänt tryck för politisk förändring. Den förändringsprocess som inletts drivs främst av landets politiska ledning.

Politiska partier är förbjudna. All verkställande och lagstiftande makt utgår i praktiken från det högsta styrande rådet, Federal Supreme Council (FSC), som består av de sju emiratens ledare. Rådet utser en president och en

vicepresident bland ledarna, och presidenten utser premiärministern, som i sin tur utser regeringen. Presidentämbetet tilldelas alltid ledaren i Abu Dhabi, idag Sheikh Khalifa bin Zayed al Nayhan, medan posten som premiärminister och vicepresident tilldelas ledaren i Dubai, idag Sheikh Mohammed bin Rashid al Maktoum. Beslut i rådet föregås normalt av samråd med ledande familjer i de olika emiraten.

Parlamentet, det federala nationella rådet (FNC), har begränsad lagstiftande makt och ingen beslutanderätt över exempelvis den federala budgeten. Dess roll är främst rådgivande, utvärderande och rekommenderande i förhållande till FSC. Rådet består av 40 medlemmar som fördelas mellan de olika emiraten i proportion till deras storlek. Mandatperioden är fyra år och eftersom det inte finns några politiska partier kandiderar personer som oberoende. I december 2006 hölls det första valet till FNC.

I oktober 2015 hölls det senaste valet med 224 000 röstberättigade, omkring en femtedel av det officiella medborgarantalet. Detta var en ökning från drygt 120 000 vid valet 2011. De röstberättigade valde 20 av ledamöterna till FNC och resterande 20 utsågs av emiratens ledare. Nio av de 40 ledamöterna är kvinnor och av dessa valdes en, medan åtta utsågs. 2015 utsågs dr. Amal Al Qubaisi till talman; den enda kvinnliga talmannen i Arabvärlden.

Inför valet bedrevs en valrörelse som fick stort genomslag i nationell media. Sociala medier spelade en viktig roll. Totalt 329 personer kandiderade till valet, bland dem 78 kvinnor. I fokus stod hälso- och sjukvård, arbete, utbildning och bostäder. Dominerande frågor var också allmän rösträtt och att de röstberättigade skulle tillåtas välja samtliga ledamöter i FNC.

Medborgare kan framföra individuella önske-/klagomål till de styrande genom traditionella konsultativa mekanismer, såsom öppna veckoforum (*majlis*). Den offentliga politiska debatten är dock begränsad.

Det civila samhällets utrymme

Alla icke-statliga organisationer skall registreras genom ministeriet för sociala frågor och många av dessa får statliga bidrag. Registreringen motiveras av regeringen med hänsyn till den nationella säkerheten och anti-terrorismbekämpning. Det finns drygt 150 registrerade frivilligorganisationer som bedriver vad som betecknas som opolitisk verksamhet. Dessa fokuserar

på områden som kultur, religion, välgörenhet, miljö samt på rättigheter för barn och kvinnor. The Emirates Association for Human Rights (EHRA) registrerades vid ministeriet för sociala frågor 2006. Organisationen finansieras av regeringen och dess syfte är att klargöra individers rättigheter och skyldigheter gentemot samhället och statens rättigheter och skyldigheter gentemot individen. Inga internationella organisationer för mänskliga rättigheter har rätt att etablera sig i FAE, men företrädare för dessa tillåts besöka landet i begränsad omfattning.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Tortyr är förbjudet i lag, liksom grym, omänsklig och förnedrande behandling och bestraffning, enligt artikel 26 i konstitutionen. I en rapport från 2015 av FN:s särskilda rapportör för rättsväsendets oberoende uttrycktes dock oro för förekomst av övergrepp och tortyr samt brist på utredning av rapporterade övergrepp.

Inga fall av utomrättsliga, godtyckliga eller summariska avrättningar är kända. Inga kända uppgifter förekommer om av statsmakten sanktionerade politiska mord, ofrivilliga försvinnanden eller avrättningar, utan föregående rättsliga förfaranden. Kroppsbestraffning, spöstraff, kan utdömas för vissa brott, som till exempel prostitution, sexuella relationer utanför äktenskapet och alkohol- och narkotika relaterade brott, men inga uppgifter finns om att sådana domar verkställts de senaste åren.

Fängelsernas standard anses överlag uppfylla internationell minimistandard både för män och kvinnor, även om rapporter om överbelagda anstalter och enskilda fall av missförhållanden förekommer. Situationen vad gäller häkten är sämre och uppgifter förekommer om dåliga förhållanden och behandling under förundersökningar samt om långa häktningstider. Regeringen tillåter i allmänhet besök i landets fängelser av utländska beskickningar vad gäller deras egna medborgare och av oberoende MR-observatörer.

Dödsstraff

Dödsstraff utdöms för ett antal brott, men verkställs sällan. De senaste tio åren har fem dödsdomar verkställts. Straff och verkställighetsgrad skiljer sig åt mellan de sju emiraten.

Den senast verkställda dödsdomen ägde rum i Abu Dhabi i juli 2015. Den gällde en emiratisk kvinna som i juni 2015 dömdes för att ha knivmördat en amerikansk medborgare på ett shoppingcenter samt placerat ut ett bombliknande föremål. Brottet rubricerades som terrorism.

Dödsdomar kan överklagas till den federala högsta domstolen. Möjlighet finns också att begära nåd hos ledaren för det emirat där brottet begåtts och hos presidenten. Flera dödsdomar omvandlas till livstidsstraff. Enligt lagstiftningen kan den drabbades familj benåda den dödsdömde genom att gärningsmannen eller dennes familj ger ekonomisk kompensation i form av så kallade blodspengar.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Lagen förbjuder godtyckliga frihetsberövanden. I en rapport från 2015 av FN:s särskilde rapportör för rättsväsendets oberoende, uttrycks dock oro för förekomsten av icke officiella häkten, godtyckligt frihetsberövande, samt så kallad ”incommunicado-arrestering” (utan kontaktmöjligheter) samt långa häktningstider. Utländska beskickningar får i regel information om att deras medborgare sitter frihetsberövade.

Lagen föreskriver fri rörlighet inom landet, emigrering och återvändande, men det finns juridiska restriktioner. En man kan bland annat förhindra sin hustru och myndiga, ogifta döttrar, från att lämna landet genom sin rätt att inneha deras pass. Regeringen får återkalla medborgarskap i fall av kriminella eller politiskt provocativa handlingar. Konstitutionen förbjuder påtvingad exil.

Enligt lag är det förbjudet för en arbetsgivare att beslagta utländska anställdas resedokument, men uppgifter finns om att arbetsgivare fortsatt beslagtar resedokument, särskilt för hushållsanställda vilket således drabbar kvinnor i oproportionerligt hög grad.

Rättssäkerhet

Rätten till en rättvis rättegång är lagfäst för hela landets befolkning oavsett kön, religion eller etnicitet. Uppgifter förekommer dock om brister i rättssäkerheten grundad på socioekonomiska faktorer och etnicitet där medborgare och icke-medborgare inte behandlas lika inför lagen.

Rättegångar är vanligen offentliga, med undantag för fall som rör nationens säkerhet. Rättegångar hålls i enlighet med lagen på arabiska. Tilltalade har rätt till en försvarare och vanligen också tolk. Domar kan överklagas. Det finns inga fristående ombudsmannainstitutioner

Rätt till juridiskt ombud föreligger normalt först när en polisutredning avslutats. Förlängning av häktningstider förekommer. Rapporter om fångar som hållits incommunicado, det vill säga utan kontaktmöjligheter, och utan förklaring till åtal, förekommer och det gäller främst personer misstänkta för brott mot den nationella säkerheten och samröre med islamistiska organisationer.

Straffbarhetsåldern i FAE är endast 7 år. Ett lagförslag föreligger om att höja denna till 10 år. Ungdomar, under 18 år, som begår brott lagförs i särskilda ungdomsdomstolar och de omhändertas vid ungdomsanstalter, där det finns möjlighet till skolgång. Det är ovanligt att någon under 11 år lagförs. Dödsstraff utdöms inte för personer under 18 år.

Straffrihet

Inga uppgifter finns om förekomst av straffrihet.

Yttrande-, press och informationsfrihet, inklusive på internet

Yttrandefrihet garanteras i konstitutionen. The National Media Council (NMC), etablerat 2006, och vars medlemmar utses av presidenten, övervakar och koordinerar nationell och internationell media och ges enligt lag tillåtelse att censurera innehåll. Lagstiftningen vad gäller NMC:s mandat uppdaterades 2016. I en federal lag från 1980 förbjuds bland annat kritik av regeringen eller av islam samt sådant innehåll som kan uppmuntra till social oro eller strider mot allmän moral. Brotts bestraffas med böter eller fängelse. I praktiken sker inte detta eftersom media tillämpar självcensur i känsliga frågor.

Den nationella radion och televisionen är statsägd. Härutöver finns ett brett utbud av privatägda och internationella radio- och tv-kanaler. Ett stort antal internationella medieföretag, däribland nyhetsmedia som CNN och BBC, har kontor i frizonen Dubai Media City och ska där kunna verka utan censur. Censur av internet råder dock också här. FAE rankas på plats 119 av 180 länder (jmf med plats 120 år 2015) i Reportrar utan gränsers årliga pressfrihetsindex för 2016.

Internationella Telekomunikations Unionen (ITU) uppskattar att över 90 procent av befolkningen har tillgång till Internet. Mobilpenetrationen är högst i världen. Friheten på nätet är begränsad och staten blockerar, genom två internetleverantörer - delvis statsägda - tillgång till hemsidor som innehåller material som anses stötande mot islamiska värderingar, kritiserar regeringen, uppmanar till våldshandlingar eller som har politiska budskap som bedöms olämpliga. Sociala fora som Facebook, bloggar, snabbmeddelandetjänster och chattsidor övervakas till viss del och utövare praktiserar själv censur. Lagen kriminaliserar användning av internet om de anses gå emot politiska, sociala eller religiösa normer och straffet är höga böter eller fängelse.

Regeringen framför värnandet om den nationella säkerheten som främsta skäl för kontroll av internet. En ny cyberbrottslag från 2012, liksom en lag för att förhindra terrorism, används för att kontrollera aktivitet på nätet. Båda lagarna har kritiserats av människorättsorganisationer och personer har arresterats, bötfällts eller deporterats på grundval av deras stadganden. Enligt rapporten från Human Rights Watch 2017 har myndigheterna under 2016 ytterligare stärkt kontrollen av informationsflödet på internet.

Användningen av virtuella privata nätverk (VPN) fick under 2016 uppmärksamhet med anledning av en ändring i den federala cyberbrottslagen. Den som använder en bedräglig VPN-adress eller på annat sätt begår ett brott kan dömas till fängelsestraff och/eller höga böter. Någon konsekvent implementering av lagen har inte kunnat konstateras. Vad gäller VoIP har mobiloperatörerna, bland annat Etisalat, lyft blockeringen av Skype. Facetime och Viber är fortsatt förbjudet.

Mötes- och föreningsfrihet

Konstitutionen föreskriver begränsad mötes- och föreningsfrihet, men i praktiken finns betydande inskränkningar. För såväl organiserade offentliga sammankomster som för frivilligorganisationer kräver lagen ett statligt utfärdat tillstånd från ministeriet för sociala frågor. Lagen förbjuder inte specifikt fackföreningar och inte heller strejker, utom vad gäller offentligt anställda, säkerhetsvakter och gästarbetare.

De senaste åren finns flera fall där gästarbetare gått ut i strejk till följd av bristfälliga arbetsförhållanden. I vissa fall har detta lett till avsked och att de tvingats lämna landet. Privat anställda tillåts strejka men saknar skydd och kan avskedas.

Religions- och övertygelsefrihet

Islam är statsreligion och cirka 87 procent av de emiratiska medborgarna är sunnimuslimer. En majoritet av dem bekänner sig till Maliki-traditionen inom islam. I vissa delar av landet, till exempel inom Al Buraymi-Oasen, finns grupper som bekänner sig till den wahhabitiska skolan, Hanbali. Den näst största religiösa gruppen bland emiratier är shiamuslimer. Bland icke-medborgare är majoriteten sunnimuslimer och därefter shia, kristna och hinduer.

Religionsfriheten är garanterad i konstitutionen och olika trosinriktningar har en författningsenlig rätt att utövas. Sedan 2016 finns en minister för tolerans som särskilt fokuserar på att främja samexistens och motverka intolerans. Det finns flera kyrkor, särskilt i tätorter med hög koncentration av utlänningar. År 2015 gav regeringen byggnadstillstånd för ett hinduiskt tempel och sedan tidigare finns sikhiskt tempel. I juli samma år antogs en anti-diskrimineringslag som kriminaliserar all form av diskriminering baserad på bland annat religion, etnicitet eller klasstillhörighet. Det finns inga synagogor, men den judiska befolkningen, mindre än en procent, ges begränsade möjligheter att hålla gudstjänster i hyrda lokaler.

Det är inte tillåtet för andra religioner än islam att ägna sig åt missionerande verksamhet och straffskalan föreskriver fängelse i upp till fem år. I skolor och på lärosäten förekommer kontroll av vad som lärs ut om religion och vilka böcker som finns tillgängliga. Däremot finns litteratur med religiöst, icke-islamiskt, innehåll, öppet till försäljning. Att konvertera från islam är enligt islamisk lag (sharia) formellt belagt med dödsstraff, men det finns inga kända fall där detta utdömts. Det finns en oro för politisk radikal islam vilken accentuerats efter den arabiska våren och framväxten av grupper som Al Qaeda och Daesh. Riktlinjer för och kontroll av de budskap som kommuniceras via landets moskéer förekommer.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

FAE har ratificerat nio ILO-konventioner, varav sex av de åtta centrala konventionerna om icke-diskriminering i arbetslivet (100 och 111), förbud mot tvångsarbete (29 och 105) och förbud mot barnarbete (138 och 182).

Minimiåldern för att arbeta är 15 år och särskilda regelverk finns för arbetstagare mellan 15 och 18 år. FAE:s snabba ekonomiska utveckling sedan början av 70-talet har fört med sig en kraftig befolkningsökning, främst på grund av en betydande arbetskraftsinvandring på alla kompetensnivåer.

Omkring 88 procent av landets befolkning är utländska medborgare, huvudsakligen med tidsbegränsade uppehållstillstånd och sponsrade av sina arbetsgivare. Enligt Världsbanken är FAE det tredje största landet i världen vad avser remitteringar. Gästarbetarna går ofta på treårskontrakt och stannar en eller flera kontraktperioder.

En ny arbetsrättslagstiftning, som bland annat syftar till att ge ökat skydd åt migrantarbetare trädde ikraft 1 januari 2016. Förbättringar har skett bland annat beträffande anställningstrygghet, bostadsvillkor, vilopauser och sjukvård. Minimilön stadgas inte. Det är förbjudet för en arbetsgivare att beslagta arbetstagarens pass och arbetstagaren behöver inte något tillstånd för att lämna landet. Alla former av tvångsarbete är förbjudet enligt lag. Arbetsgivare som döms för överträdelser, får betala böter och riskerar att svartlistas. Detta kan innebära att de förlorar möjligheten att sponsra gästarbetares uppehålls- och arbetstillstånd. Alla arbetsgivare är ålagda att betala sjukvårdsförsäkring för sina anställda. Den nya lagen behandlar inte hushållsanställda men ett lagförslag som omfattar denna grupp kommer sannolikt att antas under 2017. Lagförslaget innehåller stadganden också om förbud mot alla former av sexuella övergrepp.

Kritik förekommer mot bostads- och arbetsvillkoren för migrantarbetare. Arbetsmarknadsministeriet arbetar med problemen och ökat skydd för migrantarbetarna framhålls som en nationell prioritet. Stora infrastrukturella projekt pågår såväl på Saadiyat Island i Abu Dhabi, som inför världsutställningen i Dubai och dessa frågor står därigenom i särskilt fokus.

Den mest förekommande problematiken på arbetsmarknaden beskrivs vara avtalsbrott och sena löneutbetalningar. I allt större utsträckning implementeras elektronisk utbetalning av löner med syftet att myndigheterna ska kunna säkerställa att löneutbetalningar görs enligt avtal. Annan problematik handlar om kontraktsbrott vad gäller hushållsanställdas anställningar och villkor.

FAE har infört så kallade elektroniska avtal mellan arbetsgivare och arbetstagare. Det innebär att avtal för kontraktsarbetare registreras elektroniskt hos parterna, samt hos arbetsmarknadsministeriet och det sändande landets ambassad. Syftet är bättre efterlevnad och kontroll. Arbetsmarknadsministeriet har slutit bilaterala avtal med bland andra Indien, Pakistan, Bangladesh och Filippinerna om samarbete för att motverka missförhållanden på arbetsmarknaden. Avtalen gäller dock inte hushållsarbetare, som mestadels är kvinnor, för vilka ansvaret fram till 2016 låg under Inrikesministeriet. I december 2016 övertog arbetsmarknadsministeriet ansvaret, vilket välkomnats av bland annat Human Rights Watch, som ett steg i rätt riktning för att öka skyddet för denna kategori. Det förekommer en öppen debatt i landet om förhållanden för gästarbetare.

Utländska medborgare arbetar huvudsakligen i den privata sektorn, medan emiratier dominerar den offentliga. Regeringen har sedan 2010 instiftat olika regelverk och program för att stimulera emiratier att arbeta i den privata sektorn. Det så kallade emiratiseringsprogrammet, som introducerades 1997, har medfört att fler emiratier successivt har börjat arbeta i den privata sektorn. Programmet innebär att arbetsmarknadsministeriet ställer krav på den privata sektorn att anställa emiratier. Om arbetsgivare inte följer dessa regler kan böter utdömas.

Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

FAE har ett modernt, offentligt finansierat sjukvårdssystem som håller god standard samt flera privata sjukhus av hög standard. Emiratiska medborgare har rätt till fri sjukvård. En obligatorisk sjukvårdsförsäkring finns för samtliga utländska medborgare bosatta i landet. Arbetsgivare är skyldiga att tillhandahålla sjukvårdsförsäkring för anställda, utan vilken arbetsställstånd inte beviljas. Hälsoområdet regleras både federalt och i de olika emiraten.

Medellivslängden i FAE är enligt WHO, 76 år för män och 79 år för kvinnor. Mödra- och barndödlighet är låg; sex mödrar per 100 000 levande födda barn respektive 3,5 barn per 1000 födda barn. Hälsosektorns andel av statens budget uppgick 2014 till 3,6 procent. Vaccineringsgraden är 98 procent.

Abort är förbjudet i lag men undantag kan göras av medicinska skäl. Det finns ingen lag som tar upp kvinnlig könsstympning men hälsoministeriet

har utfärdat ett förbud för sjukhus och kliniker att utföra ingreppet. Preventivmedel och vård för gravida finns tillgängligt för gifta kvinnor.

Förekomsten av hiv i FAE anses, enligt nationell och internationell data, vara låg. Med anledning av den stora andelen utländska arbetare och turism till FAE har regeringen i samarbete med UNDP satsat på preventiva informationskampanjer. Icke-medborgare riskerar deportering vid upptäckt smitta. Obligatoriskt hiv-test krävs för att erhålla arbetstillstånd i landet. Motsvarande finns vad gäller tuberkulos.

Luftföroreningar har blivit ett allt större problem. Enligt WHO finns hög förekomst av den hälsovådliga PM 2,5-partikeln vilken genom sin finkornighet penetrerar lungorna och påverkar andningen. Regering och myndigheter menar att PM 2,5 partikeln som finns i FAE främst består av sand och därmed inte är lika hälsovådlig som den koloxidbaserade. Övergripande står klimat- och miljöfrågan högt på den emiratiska agendan.

Rätten till utbildning

Emiratiska barn har rätt till kostnadsfri skolgång och också universitetsutbildning är kostnadsfri. Obligatorisk skolgång mellan 6 och 18 år infördes genom ett federalt dekret 2012. Dessförinnan var endast grundskola obligatorisk.

Enligt UNDP är läs- och skrivkunnigheten för personer mellan 15 och 24 år 99 procent och andelen barn i grundskola anges till 98 procent. Emiratiska kvinnor och män har lika rätt till utbildning och omkring 70 procent av universitetsstudenterna i FAE är kvinnor. Skillnad råder dock mellan medborgare och icke-medborgares möjligheter.

Utländska barn har inte tillgång till skolor för emiratier, utom på landsbygden där privatskolor saknas. De har dock tillgång till privatskolor med ett brett utbud av läroplaner. Det finns indiska, pakistanska, iranska, brittiska, tyska, amerikanska, franska m.fl. skolor i FAE, liksom internationella skolor. Dessa skolor finansieras privat. Barn till utländska medborgare kan i undantagsfall ges fri skolgång i offentliga skolor om de får över 90 procent rätt på antagningsprov, vilka dock endast ges på arabiska.

Rätten till tillfredsställande levnadsstandard

FAE är idag, trots betydelsen av olje- och gasutvinning, en alltmer diversifierad ekonomi och har snabbt utvecklats till en välfärdsstat. Landets egna medborgare, som utgör mellan tio och tolv procent av den totala befolkningen om cirka 9,4 miljoner personer, är tillförsäkrade en hög levnadsstandard, som bland annat inkluderar fri utbildning, vård och omsorg. BNP per capita (ca 67,700 USD/2015), är den tredje högsta i regionen. Gästarbetare lever däremot inte sällan under svåra förhållanden, men tjänar ofta betydligt mer i emiraten än i hemländerna.

FAE rankades 2015 på plats 41 av 188 länder i UNDP:s Human Development Index, som används för att jämföra välståndet i olika länder. Enligt Transparency Internationals index avseende upplevd korruption rankas FAE 2015 på plats 23 av 168 länder vilket gör landet till det - tillsammans med Qatar – mest transparenta i regionen.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter

Kvinnans ställning har förändrats väsentligt under 2000-talet i takt med den snabba omvandling som FAE genomgått och rankas högt i FN:s Gender Development Index (GDI).

I frågor om familjerätt som arv, skilsmässa och vårdnad av barn tillämpas sharia. Kvinnor ärver mindre än män och en son ärver dubbelt så mycket som en dotter, när en förälder dör. Vid skilsmässa får kvinnan normalt vårdnaden om döttrar tills de når mogen ålder, och tillfällig vårdnad om söner tills de når tolvårsåldern. Lagen förbjuder muslimska kvinnor att gifta sig med icke-muslimer och tillåter män att ha upp till fyra hustrur. Traditionella värderingar och religiös lagstiftning (sharia) påverkar ofta domslut och leder också till att kvinnors rätt de facto begränsas.

Kvinnor har lika rätt till utbildning som män. Kvinnor deltar i arbetslivet och det offentliga livet, också inom polis och militär. Frivillig kvinnlig värnplikt infördes 2015. I den offentliga förvaltningen eftersträvas jämställdhet vad gäller löner och arbetsförhållanden. Kvinnor finns i chefsställning i stat och näringsliv, men i mindre utsträckning än män. Det finns inga hinder enligt lag för kvinnor att äga fast egendom eller företag. I december 2012 blev det obligatoriskt för företag och myndigheter att inkludera kvinnor i sina

styrelser. Det finns flera nätverk och organisationer som verkar för att främja och stödja kvinnor i yrkeslivet. Exempelvis har handelskamrarna i de olika emiraten ofta särskilda *Women's Business Councils*. 2015 bildade regeringen ett *Gender Balance Council* för att främja en större roll för kvinnor i yrkeslivet.

Åtta av 29 ministrar i den federala regeringen är kvinnor. I parlamentet, det federala nationella rådet, är nio av 40 ledamöter kvinnor. 2015 utsågs Dr. Amal Al Qubaisi till talman. Hon var den första kvinnan att väljas in i FNC 2006. I maj 2009 fick FAE sin första kvinnliga domare.

Våldtäkt är straffbart, men med anledning av den höga bevisbördan finns få fällande domar. I vissa fall är våldtäkt belagt med dödsstraff. Sexuella relationer och graviditet utanför äktenskapet är förbjudna. Det finns fall där våldtäktsoffer häktats och ställts inför rätta, eller vad gäller utländska medborgare, deporterats. Våldtäkt inom äktenskapet är inte förbjudet.

Emiratisk lag skyddar kvinnor som utsätts för trakasserier och övergrepp men av sociala och kulturella skäl begränsas dess effektivitet. Våld i hemmet är inte uttryckligen kriminaliserat utan faller under den vanliga strafflagstiftningen. Frågan debatteras öppet och regeringen, i samarbete med sociala organisationer, gör ansträngningar för att öka medvetenheten om våld i hemmet. Särskilda härbärgen och kvinnojourer, drivna och finansierade genom såväl statliga som privata initiativ, finns för utsatta kvinnor och deras barn. Hushållsanställda är en särskilt utsatt grupp, då en anmälan kan resultera i förlorad anställning och att man därigenom måste lämna landet.

Det finns inga rapporter om hedersrelaterade brott eller hedersmord i FAE.

Abort är förbjudet i lag men undantag kan göras av medicinska skäl. Inga uppgifter förekommer om kvinnlig könsstympning. Det finns ingen lag som tar upp kvinnlig könsstympning men hälsoministeriet har utfärdat ett förbud för sjukhus och kliniker att utföra ingreppet. Preventivmedel och vård för gravida finns tillgängligt för gifta kvinnor. Preventivmedel för män finns allmänt tillgängliga. Handel med kvinnor för prostitution och arbete är förbjudet enligt lag, men existerar och FAE är såväl ett destinations- som transitland för människohandel. Frågan står dock högt på regeringens dagordning och flera nya lagar har antagits de senaste åren.

Barnets rättigheter

Emiratiska barn har rätt till fri utbildning till och med universitet och obligatorisk skolgång mellan sex och 18 år. Emiratiska barn är tillförsäkrade fri sjukvård. Barnbidrag utbetalas till barn under 18 år. Äktenskap får inte ingås före 18 års ålder. Sexuellt umgänge med barn under 14 år kan bestraffas med livstids fängelse.

Lagen förbjuder anställning av barn under 15 år och det finns särskilda regelverk för anställning av barn mellan 15-18 år. Minderåriga rekryteras inte till landets väpnade styrkor.

I april 2016 antogs en ny lag för att ytterligare stärka barnets rättigheter. Utöver föräldrar kan också bland andra lärare och sjukvårdspersonal hållas ansvariga, och misstänkta fall av försummelse måste rapporteras till myndigheterna. Barnaga i hemmet är dock inte förbjuden i lag men däremot all form av fysisk bestraffning på utbildningsanstalter.

Barn till en emiratisk mor och utländsk far fick fram till 2011 inte rätt till emiratiskt medborgarskap, eftersom medborgarskapet automatiskt överfördes i enlighet med faderns medborgarskap. En förordning från 2011 ger dock barnen rätt att vid 18 års ålder ansöka om medborgarskap i FAE eller att fortsatt behålla faderns.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Emiratiska medborgare utgör tio till tolv 12 procent av landets befolkning. Befolkningsmajoriteten består av utländska medborgare, med stora grupper från Indien, Pakistan, Filippinerna, Bangladesh, Nepal och västerlänningar.

Konstitutionen stipulerar att alla medborgare ska ha samma rättigheter men det finns en betydande skillnad mellan emiratier och utländska medborgare. Generellt sett har emiratiska medborgare en privilegierad ställning ekonomiskt och socialt. Diskriminering mot utländska medborgare förekommer exempelvis vad gäller möjligheten till arbete, utbildning, bostäder och sjukvård. Okvalificerad utländsk arbetskraft tillhör de som allmänt har en sämre levnadsstandard och en mer utsatt samhällsställning.

Det finns mellan 20 000 och 100 000 statslösa araber, bidooner, i FAE vilka har svårigheter att få tillgång till samhällstjänster och anställning på grund av

sin statslöshet. Regeringen erkänner de problem som finns beträffande bidooner och det finns politiska ambitioner att finna lösningar, bland annat genom naturaliseringsprocesser.

Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Allt sexuellt umgänge utanför heterosexuella äktenskap är förbjuden enligt lag.

Straffskalan för homosexualitet inrymmer böter, fängelse och deportering. Storleken på böter och längden på fängelsestraff skiljer sig åt mellan emiraten. Språkvalet i den federala strafflagstiftningen (art 354) är tvetydig om dödsstraff kan utdömas för frivilligt homosexuellt umgänge eller för våldtäkt. Det finns inga kända uppgifter om att dödsstraff tillämpats. Homosexualitet är ett tabubelagt ämne och diskuteras sällan offentligt. Transbeteende är kriminaliserat och det förekommer att utländska transpersoner deporteras.

I september 2016 antog regeringen en lag vilken ger läkare rätt att genomföra könskorrigering, men endast vad gäller personer vars könstillhörighet är oklar och vars fysiska drag inte motsvarar de psykologiska, biologiska eller genetiska. En transperson i emiratet Abu Dhabi har därefter ansökt om tillåtelse att genomgå könskorrigering.

Flyktingars och migranternas rättigheter

FAE har inte undertecknat flyktingkonventionen från 1951 eller det tillhörande protokollet från 1967. FAE har ingen reglerad policy för att ta emot flyktingar eller asylsökande, och det finns därmed inget ordnat mottagningssystem eller fungerande asylprocedur. Regeringen samarbetar dock nära FN:s flyktingkommissariat (UNHCR), som har ett lokalt kontor i Abu Dhabi. Kontoret ger stöd till cirka 1 400 registrerade flyktingar, främst från Irak och Syrien, som vistas i FAE. I systemet finns ytterligare 10 000 ansökningar från personer som inte uppfyller den profil som kontoret i arbetar med. Sedan kriget i Syrien bröt ut beräknas cirka 125 000 syrier ha flytt till FAE där de lever utan flyktingstatus. Regeringen tillhandahåller stöd från fall till fall, ofta efter ingripande av UNHCR, men generellt är situationen för denna grupp svår eftersom de saknar tillgång till samhällstjänster såsom utbildning och hälso- och sjukvård.

Regeringen tar en del personer som söker flyktingstatus i förvar, särskilt palestinier, i väntan på att de ska få bosättning i tredje land. I praktiken har dock flyktingar möjlighet att bosätta sig som arbetskraftsinvandrare i FAE på samma villkor som övrig invandrad arbetskraft.

FAE meddelade i september 2016 att de, som hittills enda GCC-land, avser ta emot 15 000 syriska flyktingar under de närmaste fem åren.

Antalet statslösa araber, så kallade bidooner, i FAE är svåruppskattat. Officiellt anges siffran till omkring 10 000, men uppgifter finns om betydligt större antal. Dessa personer har rätt att stanna i landet, men givet avsaknaden av legal status och identitetshandlingar utsätts de för diskriminering i form av tillgång till arbete, utbildning och sjukvård samt har begränsad rörlighet. År 2009 fick statslösa möjlighet att ansöka om medborgarskap i FAE och sedan 2012 arbetar en av regeringen tillsatt kommission med att förenkla ansökningsproceduren samt att förbättra deras levnadsförhållanden.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

FAE undertecknade år 2010 konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). Myndigheterna verkar för att förbättra funktionsnedsattas villkor och 2006 antogs en ny lag i syfte att förbättra deras levnadsförhållanden. Lagen förbjuder diskriminering och stipulerar att en specificerad kvot med arbetstillfällen inom såväl den statliga som privata sektorn ska gå till funktionsnedsatta.

Enligt lag ska personer med funktionsnedsättning integreras i landets skolor och på lärosäten och detta sker i stor utsträckning.

Funktionshindrade ska även få bättre tillgång till offentliga platser och byggnader samt integreras bättre i vanliga skolor. Särskilda körkort ska utfärdas för funktionsnedsatta. Det finns ett 30-tal centra för barn med funktionsnedsättning i FAE. Härutöver finns ett antal centra för yrkesutbildning och vård av vuxna med funktionsnedsättning. Ekonomiska bidrag utgår till familjer med funktionsnedsatta barn under 18 år.

Ratifikationsläget avseende centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)* och fakultativa protokollen om enskild klagorätt och om avskaffandet av dödsstraffet har inte ratificerats.

Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)* och det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD)* ratificerades år 1974.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* ratificerades år 2004. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Konventionen mot tortyr, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)* ratificerades år 2012. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr har inte ratificerats.

Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* ratificerades år 1997. Det tillhörande protokollet om barns indragning i väpnade konflikter har inte ratificerats. Det tillhörande protokollet om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2016.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)* ratificerades år 2010.

Konventionen mot påtvingade försvinnanden, *International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances (ICED)* ratificerades år

Flyktingkonventionen, *Convention Relating to the Status of Refugees (Refugee Convention)* och det tillhörande protokollet har inte ratificerats.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)* har undertecknats år 2010.

Regionala instrument

Arabiska stadgan för de mänskliga rättigheterna, *Arab Charter on Human Rights (ACHR)*, ratificerades år 2008.

Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i landet

Sverige har inget formaliserat, bilateralt samarbete med FAE på dessa områden. EU (EEAS) och FAE håller sedan 2013 informella arbetsgruppsmöten om mänskliga rättigheter en till två gånger per år. Det senaste mötet, det sjätte i ordningen, ägde rum i maj 2016 i Abu Dhabi. Inga internationella organisationer för mänskliga rättigheter har rätt att etablera sig i FAE, men företrädare för dessa tillåts besöka landet i begränsad omfattning. FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) har ett lokalt kontor i Abu Dhabi.

Sverige gav i den senaste cykeln av FN:s universella granskningsmekanism, UPR, rekommendationerna att FAE bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa de ekonomiska rättigheterna för migrantarbetare och hushållsarbetare genom att bland annat införa minimilöner och reglerad arbetstid för alla yrkeskategorier samt att vidta omedelbara åtgärder för att säkerställa att de nationella föreskrifter som gäller för internet garanterar yttrandefrihet.